

ՂԱՏԱԿԱՆ ԱԿՏԵՐԻ ԲՈՎԱՆ-ՂԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԸ

Ղատական ակտերի բովանդակու-
թյան և կառուցվածքին վերաբերող
ուսումնասիրությունը կատարված է մի-
ջազգային փորձի համեմատական վեր-
լուծության համատեքստում: Ըստ որում՝
նման ուսումնասիրությունը կատարել
ենք հաշվի առնել Հայաստանի Հանրա-
պետության, Ղազախստանի Հանրապե-
տության, Ռուսաստանի Դաշնության և
Գերմանիայի Դաշնային Հանրապետու-
թյան օրենսդրությունների իրավահամե-
մատական վերլուծության և մեր իսկ դա-
տական փորձառությունը:

Ղատական ակտերին ներկայացվող
այլ պահանջներին գուզընթաց առանձին
երկրների քաղաքացիական դատավա-
րության օրենսդրությունները սահմանում
են նաև դրանց ձևին, կառուցվածքին ու
բովանդակությանը վերաբերող դրույթ-
ներ: Ս. Կ. Ջազայնովան, այս փաստը
հիմք ընդունելով, ընդգծում է, որ դատա-
կան ակտերը, ի տարբերություն այլ իրա-
վակիրառ ակտերի, բնութագրվում են
առավել կատարյալ լինելու հանգաման-
քով, քանի որ առանձին դատական ակ-
տերի գծով օրենքը սահմանում է վերջի-
նիս ներհատուկ պահանջներ¹:

Ղատական ակտերն արտահայտում
են դատական իշխանության հեղինակու-
թյունը, ինչն էլ ենթադրում է, որ դրանք
պետք է ունենան հստակ շարադրանք:
ՀՀ ՔԴՕ-ը սահմանում է վճռի բովանդա-
կությունը (հոդ. 192): Ա. Գ. Բեշենկին, Ն.
Վ. Պավլովը, որոնց հետ համակարծիք
են նաև մենք, գտնում են, որ դատական
ակտը պետք է բավարարի խոսքի հստա-
կության, խնայողության, տրամաբանա-

կանության և ճշտության պահանջները²:
Ըստ Ռ. Գ. Պետրոսյանի՝ դատական
ակտը պետք է կազմված լինի համոզիչ և
շարադրված՝ իրավաբանորեն գրագետ,
պարզ, հստակ, սեղմ ձևակերպումներով,
ունենա հրամայական բնույթ, չպետք է
պարունակի բարդ կամ անդեմ արտա-
հայտություններ ու դատողություններ
կամ դրա ընկալումը դժվարացնող դարձ-
վածքներ³: Հիմք ընդունելով վերը ներկա-
յացված հեղինակների, ինչպես նաև Ս.
Գ. Մեդրյանի կարծիքները, ընդհանրաց-
նենք, որ դատական ակտը վերը նշված
պահանջներին համապատասխանեց-
նելու գործընթացում անհրաժեշտ է
սպահովել առօրյա խոսակցական ոճին
ներհատուկ արտահայտչամիջոցների,
ժողովրդական ասացվածքների և մեջբե-
րումների բացակայությունը: Ղատական
ակտը պետք է գերծ լինի հապավումնե-
րից, օտարահունչ արտահայտություննե-
րից:

Ինչպես նշվեց, առաջին ատյանի
դատարանի՝ գործն ըստ էության լուծող
ակտերի (վճիռների) կառուցվածքը և բո-
վանդակությունը կարգավորվում է ՔԴՕ
192-րդ հոդվածով: Հոդվածի 1-ին մասով
սահմանվում է վճռի ընդհանուր կառուց-
վածքը: Այն բաղկացած է ներածական,
նկարագրական, պատճառաբանական և
եզրափակիչ մասերից:

ՔԴՕ 192-րդ հոդվածի 2-րդ մասով
սահմանված է, որ վճռի ներածական մա-
սը պետք է պարունակի վճիռ կայացնող
առաջին ատյանի դատարանի անվանու-
մը, դատարանի կազմը, գործի համարը,
վճիռը կայացնելու տարին, ամիսը, ամ-

ՆՈՅՆԱԲԵՐ - ՂԵԿՏԵՄԲԵՐ 2018 11 - 12 (233-234)

ՂԱՏԱԿԱՆ
Իշխանություն

Սահմանադրական իրավունք

սաթիվը, գործին մասնակցող անձանց անունները (անվանումը), հայցի առարկան: Վճռի ներածական մասում պետք է նշվեն նաև գործին մասնակցող անձի՝ քաղաքացու անձնագրային տվյալները, իրավաբանական անձի հարկ վճարողի հաշվառման համարը և պետական գրանցման վկայականի համարը:

ՔԴՕ 192-րդ հոդվածի 3-րդ մասով սահմանված է, որ վճռի նկարագրական մասը պետք է պարունակի՝

1) նշում այն մասին, թե երբ է հայցը ներկայացվել Առաջին ատյանի դատարան, երբ է այն ընդունվել վարույթ,

2) համապատասխան դատավարական նախապատմությունը և վերադաս դատարանի սահմանած գործի նոր քննության ծավալը, եթե գործը վերադաս դատարանն ուղարկել է նոր քննության,

3) նշում՝ գործին երրորդ անձանց ներգրավելու մասին,

4) հայցվորի դիրքորոշման հակիրճ բովանդակությունը՝ յուրաքանչյուր պահանջը, յուրաքանչյուր պահանջի իրավական և փաստական հիմքերը,

5) նշում այն մասին, թե արդյոք փոփոխվել է հայցի առարկան կամ հիմքը՝ փոփոխված լինելու դեպքում նշելով փոփոխության կատարման ամսաթիվը և փոփոխության էությունը,

6) պատասխանողի դիրքորոշման հակիրճ բովանդակությունը՝ հայցվորի յուրաքանչյուր պահանջն ընդունելու կամ դրա դեմ ամբողջությամբ կամ մասնակի առարկելու վերաբերյալ, առարկության իրավական և փաստական հիմքը,

7) վեճի առարկայի նկատմամբ ինքնուրույն պահանջ ներկայացնող երրորդ անձի դիրքորոշումը, որը շարադրվում է սույն մասի 4-րդ կետով սահմանված կարգով,

8) վեճի առարկայի նկատմամբ ինքնուրույն պահանջ չներկայացնող երրորդ անձի դիրքորոշումը, որը շարադրվում է սույն մասի համապատասխանաբար 4-րդ կամ 6-րդ կետով սահմանված կարգով,

9) հակընդդեմ հայցվորի և հակընդդեմ հայցով պատասխանողի դիրքորոշումները, որոնք շարադրվում են սույն մասի համապատասխանաբար 4-րդ և 6-րդ կետերով սահմանված կարգով,

10) նշում՝ ՔԴՕ 169-րդ հոդվածով նախատեսված որոշման (ապացուցման պարտականությունը բաշխելու մասին) կայացման մասին,

11) անհրաժեշտության դեպքում նշում՝ առանձին ակտի ձևով ընդունված այլ որոշումների մասին:

ՔԴՕ 192-րդ հոդվածի 4-րդ մասով վճռի պատճառաբանական, կամ, ինչպես մասնագիտական որոշ աղբյուրներ են նշում, «նոտիվացիոն»⁴ մասը պետք է պարունակի՝

1) վերլուծություն՝ կիրառելի իրավունքի վերաբերյալ՝ միջազգային պայմանագրերի, օրենքների և այլ իրավական ակտերի, Հայաստանի Հանրապետության վավերացրած՝ մարդու իրավունքների վերաբերյալ միջազգային պայմանագրերի հիման վրա գործող մարմինների, այդ թվում՝ Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի, ինչպես նաև Սահմանադրական դատարանի, Վճռաբեկ դատարանի այն որոշումների վկայակոչմամբ, որոնք առաջին ատյանի դատարանը կիրառելի է համարում,

2) գործի լուծման համար նշանակություն ունեցող փաստերի շրջանակը,

3) ապացուցման կարիք չունեցող փաստերը՝ նշելով, թե ապացուցելուց ազատելու հիմքերի մասին սույն օրենսգրքի 61-րդ հոդվածի որ մասի հիման վրա, և ինչ հիմքով է գործին մասնակցող անձն ազատվում տվյալ փաստն ապացուցելու պարտականությունից,

4) ապացուցման ենթակա փաստերը՝ ա. շարադրելով ապացուցման ենթակա յուրաքանչյուր փաստը,

բ. նշելով, թե ով է կրում ապացուցման ենթակա յուրաքանչյուր փաստի ապացուցման պարտականությունը և որ իրավական նորմի հիման վրա,

գ. առաջին ատյանի դատարանի եզ-

րակացությունը տվյալ փաստի ապացուցված լինելու վերաբերյալ՝ գնահատելով տվյալ փաստի հաստատման կամ մերժման համար գործին մասնակցող անձանց ներկայացրած յուրաքանչյուր ապացույցը,

5) գործին մասնակցող անձի ներկայացրած ապացույցն անթույլատրելի կամ ոչ վերաբերելի համարելու դեպքում՝

ա. հղում այն իրավական նորմերին, որոնց հիման վրա ապացույցը ճանաչվել է անթույլատրելի կամ ոչ վերաբերելի,

բ. այն փաստերի շարադրանքը, որոնց հիման վրա դատարանը հանգել է եզրահանգման,

6) եզրակացություն՝ գործին մասնակցող անձանց պահանջների և առարկությունների հիմնավոր լինելու վերաբերյալ,

7) գործին մասնակցող անձանց միջև դատական ծախսերի բաշխման վերաբերյալ Առաջին ատյանի դատարանի պատճառաբանությունը:

Ըստ ՔԴՕ 192-րդ հոդվածի 5-րդ մասի վճռի եզրափակիչ մասը պետք է պարունակի՝

1) յուրաքանչյուր պահանջը բավարարելու կամ մերժելու մասին դատարանի եզրակացությունը,

2) գործին մասնակցող անձանց միջև դատական ծախսերը բաշխելու վերաբերյալ առաջին ատյանի դատարանի եզրահանգումները,

3) եզրահանգումներ՝ կիրառված հայցի ապահովման միջոցները պահպանելու կամ վերացնելու մասին,

4) հայցն ամբողջությամբ կամ մասնակի բավարարելու և կատարում ենթադրող վճիռ կայացնելու դեպքում նշում՝ վճիռը կանոնվին չկատարվելու դեպքում այն պարտապանի հաշվին դատական ակտերի հարկադիր կատարումն ապահովող ծառայության միջոցով կատարելու մասին,

5) վճռի բողոքարկման ժամկետը և այն վերադաս դատական ատյանը, որտեղ կարող է ներկայացվել բողոքը:

ՀՀ ՔԴՕ 192-րդ հոդվածի վերլուծու-

թյունից պարզվում է, որ այն ենթադրում է դատական ակտի կառուցվածքի համապատասխանություն կառուցվածքին ներհատուկ տրամաբանական հաջորդականությանը: «Կառուցվածք» եզրույթը ենթադրում է օբյեկտի կայուն կապերի և փոխգործակցության ընդհանրություն, որն ապահովում է ինչպես ամբողջականություն, այնպես էլ արտաքին և ներքին տարաբնույթ փոփոխությունների դեպքում հիմնական հատկությունների պահպանում: Այսօրինակ հաջորդականության պահպանումը բխում է ՔԴՕ 192-րդ հոդվածի 1-ին մասից: Այնուամենայնիվ, սա կարող ենք փաստել միայն ՀՀ ՔԴՕ-ին պատկանող մասով, քանի որ առանձին երկրների քաղաքացիատարական օրենսդրության և դատական պրակտիկայի ուսումնասիրությունը վկայում է, որ այդ տրամաբանական հաջորդականությունը խախտված է, ինչն, ըստ մեզ, էական բաց է, և ունի լրացման կարիք:

Համեմատության համար նշենք, որ Ղազախստանի ՔԴՕ-ն սահմանում է դատական ակտի առանձին մասերի հաջորդականություն, սակայն օրենսգրքի վերաբերյալ մեկնաբանություններում նշվում է, որ ավանդաբար դատական պրակտիկայում դատական ակտի մասերի գծով պահպանվում է հետևյալ հաջորդականությունը՝ ներածական, նկարագրական, պատճառաբանական և եզրափակիչ, որը ենթադրում է, որ պրակտիկայում այս դրույթը երբեմն չի պահպանվում: Իսկ Գերմանիայի դատական պրակտիկայում ակնհայտ գերակայությունը տրված է դատական ակտի մասերի գծով հետևյալ հաջորդականությանը՝ ներածական, եզրափակիչ, պատճառաբանական: Ընդհանուր առմամբ նշենք, որ **ցանկալի կլիներ ՀՀ ՔԴՕ-ով սահմանել դատական ակտի մասերի հաջորդականության պահպանման պարտադիր պահանջն օրենքի տառով, ինչը թույլ կտար խուսափել քաղաքացիատարական օրենսդրության և դատական պրակտիկայի միջև առկա հակասություններից:**

ՆՈՅՆՄԱՐԵՆ - ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 2018 11 - 12 (233-234)

ԴԱՏԱԿԱՆ
Իշխանություն

ՀՀ ՔԴՕ-ով, «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» ՀՀ օրենքով, ՀՀ դատական օրենսգրքով սահմանված դրույթների ընդհանրացման արդյունքում և դրանց հիմքով ՀՀ դատարանների նախագահների խորհուրդն իրեն վերապահված լիազորությունների շրջանակում 2008 թ.-ի հունիսի 13-ի թիվ 122 որոշմամբ հաստատել է առաջին ատյանի դատարանների կողմից կայացվող վճռի կառուցվածքին և բովանդակությանը վերաբերվող հիմնական կանոնները, որոնք ընդհանուր առմամբ կրում են խորհրդատվական բնույթ և պրակտիկ գործունեության ընթացքում դրանում ներառված պահանջներից որոշակի շեղումները թույլատրելի են, սակայն չեն խրախուսվում: Նշված փաստաթղթում ևս մեկ անգամ ընդգծվում է ՀՀ ՔԴՕ 192-րդ հոդվածով սահմանված կառուցվածքային նպատակային հաջորդականության պահպանման կարևորությունը՝ դրանց միջև առկա անբակտելի կապերի առկայության պարագայում: ԴՆԽ որոշման համաձայն՝ Առաջին ատյանի դատարանների գործը, ըստ էության, լուծող դատական ակտերը շարադրվում են A4 ձևաչափով էջերի վրա՝ վերևից և ներքևից՝ 2 սմ, ձախից՝ 3 սմ, աջից՝ 1 սմ լուսանցքներով: Վճիռներում կիրառվում է «Arial Armenian» համակարգչային տառատեսակը (տառաչափը՝ 12), իսկ տողերի միջև պահպանվում է 1 միավոր հեռավորություն: Ինչպես ՀՀ, այնպես էլ տարբեր երկրների դատական պրակտիկայի ուսումնասիրության արդյունքներով փաստենք, որ դատական ակտերի գծով վերը նշված պահանջները գրեթե չեն ապահովվում: Առաջնայնությունը տալով օրենսդրական բացերին՝ տեխնիկական այսօրինակ հարցերի բննարկմանը մենք կանդորադառնանք ըստ անհրաժեշտության:

Պետք է նշենք, որ 2018 թվականի ապրիլի 9-ից գործողության մեջ դրված Քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքում լրացվել են բավականին էական բացեր և կատարվել են մի շարք փոփոխություններ՝ կապված վճռի բովանդակության հետ: Նախկինում ՔԴՕ-ն 132-րդ հոդվածով սահմանում էր, որ ներածական մասում պետք է նշվեր գործի քննության ամսաթիվը, սակայն ինչպես բազմիցս նշվել էր Ռ. Գ. Պետրոսյանի, Ս. Գ. Մեղրյանի և այլոց կողմից, վճռի այդ հատվածում պետք է նշվեր վճռի կայացման ամսաթիվը, որը ստույգ արդեն իրողություն է և արված է ՀՀ ՔԴՕ 192-րդ հոդվածի 2-րդ պարբերությամբ:

Դատական վճռի էջի վերին կենտրոնական մասում տեղակայվում է Հայաստանի Հանրապետության զինանշանի պատկերը. բարձրությունը՝ 2,73 սմ, լայնությունը՝ 2,84 սմ, իսկ վերին աջ կողմում նշվում է քաղաքացիական գործի համարը:

Չինանշանից 1 սմ ներքև՝ էջի կենտրոնական մասում, մեծատառերով գրվում է «վճիռ» բառը, իսկ հաջորդ տողի կենտրոնում մեծատառերով գրվում էր «Հանուն Հայաստանի Հանրապետության» բառակապակցությունը, մինչդեռ օրենսդրական նոր կարգավորումների տիրույթում այն փոխարինվեց «Հայաստանի Հանրապետության անունից» եզրույթով:

Հաջորդ տողի ձախ կողմում նշվում են վճռի կայացման օրը, ամիսը, տարեթիվը, իսկ աջ կողմում՝ վճռի կայացման վայրը:

Բաց թողնելով մեկ տող՝ էջի կենտրոնում նշվում է վճիռ կայացրած դատարանի անվանումը, այնուհետև հաջորդող տողերում նշվում են դատարանի կազմի և մասնակիցների վերաբերյալ տեղեկությունները՝ հետևյալ կերպ.

«նախագահությամբ՝ դատավոր [դատավորի անունն ու ազգանունը], քարտուղարությամբ՝ [նիստի քարտուղարի անունն ու ազգանունը], մասնակցությամբ՝ այս մասում նշվում են գործին մասնակցող անձանց տվյալները՝ յուրաքանչյուրինը՝ նոր տողից»:

Օրինակ 1.

Զինանշանի պատկերը

Վ Ճ Ի Ռ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՆՈՒՆԻՑ

«09» հունիսի 2018 թվական

քաղաք Աշտարակ

ՀՀ ԱՐԱԳՈԾՈՏՆԻ ՄԱՐԶԻ ԱՌԱՋԻՆ ԱՏՅԱՆԻ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ

ԻՐԱՎԱՍՈՒԹՅԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԸ՝

նախագահությամբ դատավոր՝
քարտուղարությամբ՝
մասնակցությամբ՝
հայցվոր՝
հայցվորների ներկայացուցիչներ՝
պատասխանող՝
պատասխանողի ներկայացուցիչ՝
երրորդ անձ՝

Գևորգ Նարինյանի
Նաիրա Բաղդասարյանի
անուն, ազգանուն
անուն, ազգանուն
անուն, ազգանուն
անուն, ազգանուն
անուն, ազգանուն

Հաջորդ տողում նշվում է, թե ինչ գործ է դատարանը քննության առել՝

«քննելով քաղաքացիական գործը՝ ըստ հայցի (դիմումի) (հայցվորի անունը, ազգանունը և հայրանունը, անձնագրային տվյալները) ընդդեմ (անունը, ազգանունը և հայրանունը, անձնագրային տվյալները), իրավաբանական անձի դեպքում /հարկ վճարողի համարը/ (պահանջի համառոտ բնույթը) պահանջի վերաբերյալ»:

Օրինակ 1.

...դռնբաց դատական նիստում, քննելով քաղաքացիական գործը՝ ըստ Անահիտ Կարլենի Խաչատրյանի հայցի (անձնագիր՝ AH0349432, տրված 27.03.2007 թվականին 005-ի կողմից) և Մարգարիտա Աբգարի Մանուկյանի (անձնագիր՝ AK 0544913, տրված 30.06.2010 թվականին 004-ի կողմից) ընդդեմ «Համար մեկ տուրիստական գործակալություն» սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերության (ՀՎՀՀ՝ 02257688, այսու-

հետ նաև՝ Ընկերություն)՝ գումարի բռնագանձման պահանջի մասին ...:

Բաց թողնելով մեկ տող՝ էջի կենտրոնում տեղադրվում է «ՊԱՐԶԵՑ» բառը՝ մեծատառերով, ինչին հաջորդում է վճռի նկարագրական մասը, որում դատավարական նախապատմությունից և հայցվորի դիրքորոշումից բացի՝ մնացյալ բաժինները դասակարգվում են ըստ տրամաբանական հաջորդականության ապահովման կանոնի:

Դատական վճռի թերևս կարևորագույն մասը պատճառաբանական մասն է, քանի որ այն վճռի հիմքն է և բովանդակում է հայտարարված պահանջների վերաբերյալ դատարանի պատասխանը, վերջինիս եզրահանգումների փաստական և իրավական հիմնավորումները: Վճռի այս մասը կարևոր է այնքանով, որ դրա վերլուծության հիման վրա կարելի է դատել այն մասին, թե որքանով են պահպանվել վճռին ներկայացվող օրինականության և հատկապես՝ հիմ-

ՆՍՅԵՄԲԵՐ - ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 2018 11 - 12 (233-234)

ԴԱՏԱԿԱՆ
Իշխանություն

Սահմանադրական իրավունք

նավորվածության ու պատճառաբանվածության պահանջները, քանի որ այստեղ է շարադրվում գործով հետազոտված ապացույցների վերլուծությունը և դատական գնահատումը, կատարվում է դրանց խմբավորումն ընդունված (արժանահավատ) և չընդունված (ոչ արժանահավատ) ապացույցների, նշում է արվում այն փաստական հանգամանքների մասին, որոնք դատարանը համարել է հաստատված կամ հերքված: Դատական ակտի քննարկվող մասում է դատարանը տալիս վիճելի իրավահարաբերության իրավաբանական որակումը, այդ թվում նաև եզրահանգումներ է անում կողմերի սուբյեկտիվ իրավունքների և պարտականությունների վերաբերյալ:

Վերը նշված կանոնների պահպանվածության կապակցությամբ քննության առնվեց երկու դատական վճիռ՝ ԱՐԱԴ/0333/02/14 և ԵԿԴ/2266/02/16:

ԱՐԱԴ/0333/02/14 դեպքում գործի փաստերն են՝

1. հայցադիմումը դատարան է ներկայացրել Մ. Ն.-ի սնանկության գործով կառավարիչ Ա. Վ.-ն՝ որպես հայցվոր,

2. հայցադիմումի և հայցադիմումի պարզաբանում վերնագրված փաստաթղթերում ներկայացված պահանջը վերաբերվել է պարտապանի բաժինն առանձնացնելուն և այդ բաժնի վրա բռնագանձում տարածելուն:

ԵԿԴ/2266/02/16-ի դեպքում գործի փաստերն են՝

1. 17.09.2015 թվականին Ա. Խ.-ի և Ընկերության միջև կնքվել է արտագնա տուրիստական ծառայություններ մատուցելու մասին պայմանագիր, որով 30.12.2015 թվականից մինչև 10.01.2016 թվականի ուղևորության համար պատասխանողը պարտավորվել է վճարել 864.000 ՀՀ դրամ կանխավճար,

2. 22.09.2015 թվականին Մ. Մ.-ի և Ընկերության միջև կնքվել է արտագնա տուրիստական ծառայություններ մատուցելու մասին պայմանագիր, որով 30.12.2015 թվականից մինչև 10.01.2016 թվականի

ուղևորության համար պատասխանողը պարտավորվել է վճարել 2.518.330 ՀՀ դրամ կանխավճար,

3. Պայմանագրերի կնքման ժամանակահատվածում Ընկերության տնօրենը հանդիսացել է Լ. Ջ.-ն, որը նաև Ընկերության հիմնադիրն է,

4. Պայմանագրերի 2.12-րդ կետերով սահմանվել է, որ ամանորյա փաթեթները ետադարձի ենթակա չեն,

5. Վճարումները կատարվել են երկու մասով՝ 864.000 ՀՀ դրամ Ա. Խ.-ի կողմից, իսկ 2.518.330 ՀՀ դրամ՝ Մ. Մ.-ի կողմից,

6. Փաթեթի գումարն՝ օգտագործված չլինելու պատճառով Ընկերության տնօրեն Լ.Ջ.-ն պարտավորվել է այն վերադարձնել պատվիրատուներին,

7. 2016 թվականի մարտի 2-ի քրեական գործ հարուցելու մասին որոշմամբ ՀՀ քրեական դատավորության օրենսգրքի 178-րդ հոդվածի 3-րդ մասին 1-ին կետի և 2-րդ մասին 2-րդ կետի հատկանիշներով Լ. Ջ.-ի նկատմամբ հարուցվել է թիվ 58203216 քրեական գործը,

8. Ա. Խ.-ն և Մ. Մ.-ն հանդիսանալով թիվ 58203216 քրեական գործով տուժողներ՝ հրաժարվել են ներկայացրած քաղաքացիական հայցերից,

9. Լ. Բ.-ի թիվ 08-1771/2017 գրությամբ «Տուրի Ջի» սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերության գլխավոր տնօրեն Թ. Ա.-ն պատասխանել է, որ Ընկերության կամ այլ ընկերությունների կողմից «Թուրի Ջի» սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերությանը հայցվորների անունով որևէ հարցում կատարված չէ, նրանց անուններով ամրագրումներ կատարված չեն, դիմումում նշված փաթեթի կազմակերպման համար Ընկերությունից «Տուրի Ջի» սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերությանը գումար չի ուղարկվել,

11. ՀՀ վերաքննիչ քաղաքացիական դատարանի 13.10.2016 թվականի որոշմամբ դատական ծախսերի հարցը թողնվել է լուծման գործի նոր քննությամբ:

ԵԿԴ/2266/02/16 գործով ըստ ներ-

կայացված հայցադիմումի՝ հայցի հիմքը փաստական մասով պայմանագրերի, ստացականի առկայությունն է, պատասխանողի կողմից որևէ գործողություն կատարված չլինելու և գումարը վերադարձրած չլինելու հանգամանքը, իրավական մասով՝ ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 345-րդ, 347-րդ, 348-րդ, 777-րդ, 408-րդ և 411-րդ հոդվածները, իսկ հայցի առարկան՝ 864.000 ՀՀ դրամի, 2.518.330 ՀՀ դրամի և դրանց բանկային տոկոսների բռնագանձման պահանջը:

ԱՐԱԴ/0333/02/14 գործով ըստ ներկայացված հայցադիմումի և հայցադիմումի պարզաբանման, հայցի հիմքը՝ փաստական մասով՝ Ա. Վ.-ն հանդիսանում է Մ. Ն.-ի սնանկության գործով կառավարիչը, Մ. Ն.-ն համասեփականության իրավունքով ունի հողամաս, սնանկության գործով առկա են չբավարարված պահանջներ, իրավական մասով՝ ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 197-րդ և 200-րդ հոդվածները, իսկ հայցի առարկան՝ պարտապան Մ. Ն.-ի բաժինն առանձնացնելու, այդ բաժնի վրա 663.250 ՀՀ դրամի չափով բռնագանձում տարածելու, համասեփականատերերի կողմից պարտապանի բաժինը գնելուց հրաժարվելու դեպքում այդ հողամասը վաճառել 2.653.000 ՀՀ դրամ հրապարակային ասկարկություններով և ստացված գումարը համասեփականատերերի միջև նրանց բաժիններին համաչափ բաշխելու պահանջն է:

Ընդ որում՝ վերը նշվածը դատական ակտում ներկայացնելու պարտադիր պահանջը սահմանել է ՀՀ վճռաբեկ դատարանը մի շարք նախադեպային որոշումներում՝ ՀՀ վճռաբեկ դատարանի 2006 թ. դեկտեմբերի 21-ի թիվ 3-2504/ՏԳ քաղ. գործով կայացված որոշումը //Հայաստանի Հանրապետության վճռաբեկ դատարանի որոշումների ընտրանի (սեպտեմբեր-դեկտեմբեր 2006), Հատոր I, Եր., 2007, էջեր 469-472, 2008 թ. հոկտեմբերի 31-ի թիվ ՎԳ/0292/05/08 և 2008 թ. փետրվարի 1-ի թիվ 3-130(Ա) քաղաքացիական գործով կայացված որոշումները

Հայաստանի Հանրապետության Վճռաբեկ դատարանի որոշումների ընտրանի (հունվար-դեկտեմբեր 2008), Հատոր III, Եր., 2010, 398-401, էջեր 585-588:

Հաջորդ կարևոր հարցը վերաբերում է չվիճարկվող փաստերին, որոնք ներկայացնում է կողմերից մեկը, իսկ մյուս կողմն այն ընդունում է: Մեր կողմից քննության առնված գործերում այդպիսիք բացակայում էին:

Ի հակադրումն վերը նշվածի բացակայության, գործերից մեկում՝ ԱՐԱԴ/0333/02/14 մենք ունենք ապացուցման կարիք չունեցող փաստեր, որտեղ դատարանը տեղեկություններ է շարադրում այն հանրահայտ և նախադատելի փաստերի մասին, որոնք, անկախ դրանք վիճարկելու հանգամանքից, ՔԴՕ 61-րդ հոդվածի 1-ին մասի ուժով ապացուցման կարիք չեն գգում և գործը դատաքննության նախապատրաստելու կամ դատաքննության փուլում հանվել են ապացուցման առարկայից:

ԵԿԳ/2266/02/16 գործում, որպես ապացուցման կարիք չունեցող փաստեր ներկայացվել են հետևյալները՝

1. 2015 թվականի հոկտեմբերի 31-ին տեղի է ունեցել A321 օդանավի ավիալքար Հյուսիսային Մինայում, թռիչքի վայրը՝ «Շարմ Էլ Շեյխ», Մինայի թերակղզի (հիմք՝ Վիքիպեդիա՝ ազատ հանրագիտարանի հղումը՝ https://hy.wikipedia.org/wiki/A321-ի_ավիալքար_Մինայի_թերակղզում՝ մինչ 09.04.2018 թվականը գործած ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 52-րդ հոդվածի 1-ին կետ՝ հանրահայտ փաստ):

2. Պայմանագրերի կնքման ժամանակահատվածում Ընկերության տնօրենը հանդիսացել է Լ. Ջ.-ն՝ դատավարության կողմերի չվիճարկմամբ պայմանավորված:

Վճռի եզրափակիչ մասի կարևորությունը ընդգծված է մասնագիտական գրականության մեջ և ՔԴՕ-ների բոլոր մեկնաբանություններում, քանի որ այն բովանդակում է դատարանի ավարտում

և սպառնիչ եզրահանգումները վճռում ներկայացված պահանջները բավարարելու, դրանք լրիվ կամ մասամբ մերժելու մասին: Վճռի եզրափակիչ մասի պարտադիր ապահովման պահանջ է համարվում դրա բխելը վճռի պատճառաբանական մասում արդեն իսկ հաստատված փաստական հանգամանքներից: Շարադրանքը կրում է պարտադիր կատարման ենթակա բնույթ և արտահայտում է վճռի իշխանականային էությունը:

Այժմ ներկայացնենք դատական վճռի բովանդակությանը և կառուցվածքին վերաբերող միջազգային փորձառությունը: 01.07.2012 թ.-ի Դազախստանի ՔԴՕ-ի 220-րդ հոդվածը վերաբերվում է դատական որոշումների տեսակներին և կառուցվածքին: ԴՀ ՔԴՕ 221-րդ հոդվածի երկրորդ մասով դատական ակտը կազմված է ներածական, նկարագրական, պատճառաբանական և եզրափակիչ մասերից: Իսկ ԳԴՀ ՔԴՕ 313-րդ հոդվածի 1-ին մասով սահմանվում է, որ դատական վճռի մասերի հաջորդականությունը հետևյալն է՝ ներածական, եզրափակիչ, նկարագրական և պատճառաբանական: Ընդ որում՝ § 313a (1)-ով առանձնացված են այն դեպքերը, երբ վճիռները կայացվում են առանց նկարագրական և պատճառաբանական մասերի: Նկարագրական և պատճառաբանական մասերի բացակայությամբ դատական վճիռ, կամ, ինչպես մեկնաբանում է օրենսգիրքը, հակիրճ դատական վճիռ կարող է կազմվել այն դեպքում, երբ կողմերի համաձայնությամբ դատական վճիռը չի բողոքարկվելու:

Կարծում ենք, որ վերջին օրինակը կարող է ներմուծվել նաև ՀՀ օրենսդրու-

թյուն, որն էականորեն կնպաստի դատաբանների բեռնաթափմանը՝ աշխատանքի դյուրացման առումով:

Այսպիսով՝ ՀՀ և առանձին երկրների քաղաքացիադատավարական օրենսդրության և դատական պրակտիկայի ուսումնասիրության արդյունքներով առանձնացնենք այն հիմնական դրույթները, որոնց ուղղությամբ դատարանը առավել լուրջ հետևողականություն պետք է դրսևորի դատական վճիռների կազմման համատեքստում՝

- դատական վճռի տպագրական-տեխնիկական պահանջների պահպանում,
- դատական վճռի կառուցվածքային հաջորդականության խստագույն պահպանում, իսկ դրա ենթաբաժինների համատեքստում տրամաբանական հաջորդականության ապահովում,
- դատական վճռի օրինականության և հիմնավորվածության ապահովում, փաստական հիմքի ճշգրիտ վերլուծություն, ինչի բացակայությունը հանգեցնում է իրավական նորմի սխալ կիրառման, հետևաբար դատական վճռի անօրինականության և չիմնավորվածության: Այսօրինակ խնդիրների բացառմանը հետամուտ առաջին հերթին պետք է ճշգրիտ իրավական որակում տրվի վեճին,
- կառուցվածքային սխալների բացառում, ինչը ենթադրում է իրավաբանական տրամաբանության և իրավաբանական տեխնիկայի գործարկում իրավաբանական մասնագիտական գրականության լայն ուսումնասիրությունների դատական պրակտիկայի հիմքով:

ՆՈՅՆՄԱԲԵՐ - ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 2018 11 - 12 (233-234)

¹ St'u Загайнова С.К., Судебные акты в гражданском и арбитражном процессе: теоретические и прикладные проблемы, Дисс... д.ю.н., Екатеринбург, 2008, էջ 140:

² St'u Решенкин А.Г., Павлов Н.В., О языке судебного решения и стиле судебного акта. // Вестник ВАС РФ, 2001, № 7, 2008, էջ 116:

³ St'u Պետրոսյան Ռ. Գ., Հայաստանի քա-

ղաքացիական դատավարություն, երրորդ հրատ., - Եր., Երևանի համալս. հրատ., 2007, էջ 457:

⁴ St'u Как составить судебное решение. Методика составления судебного решения по гражданскому делу. – Астана: Фолиант, 2013, էջ 101:

RESUME - РЕЗЮМЕ

CONTENT AND STRUCTURE OF JUDICIAL ACTS

Gevorg Narinyan
*Judge of General Jurisdiction Court of First Instance
of the RA Aragatsotn Marz,
PhD Student of Yerevan Northern University*

In the article based on the analysis of domestic and foreign legal literature, current legislation and the procedure for analyzing judicial acts, the author clearly selected a number of components for the preparation of judicial acts, described the structure of judicial acts, described its linguistic, logical and careful features. The author pays special attention to the most important motivating part of the act, which ensures the legality and validity of the legal act. There are practical examples.

Keywords: *resolution, decisions, orders, justice, content, form, linguistic, imperative.*

СОДЕРЖАНИЕ И СТРУКТУРА СУДЕБНЫХ АКТОВ

Геворг Наринян
*Судья суда общей юрисдикции первой инстанции
Арагацотнского марза РА,
Соискатель Ереванского Северного университета*

В статье, основанной на анализе отечественной и зарубежной юридической литературы, действующего законодательства и порядка составления судебных актов, автор четко выбрал ряд компонентов для подготовки судебных актов, описал структуру судебных актов, охарактеризовал ее лингвистические, логические и бережные особенности. Автор уделяет особое внимание самой важной мотивирующей части акта, обеспечивающей законность и обоснованность правового акта. В статье приведены практические примеры.

Ключевые слова: *постановление, решения, приказы, правосудие, содержание, форма, лингвистический, императивный.*

Բանալի բառեր - *վճռներ, որոշումներ, կարգադրություններ, արդարադատություն, բովանդակություն, ձև, հրահայտված:*

ՆՍԵՆՍԲԵՐ - ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 2018 11 - 12 (233-234)